

Rauhankasvatus on hieno sana, jota ei ole syytä hylätä, vaikka se ei ole ollutkaan muodissa sitten 1980-luvun. Sitä paitsi jokaisen meistä on hyvä harjoittaa rauhankasvatusta aina kun tilaisuus tarjoutuu. Kätilönä Rauhankasvatusneuvolan juttusarjassa toimiva opettaja Hanna Niittymäki työskentelee Rauhankasvatusinstituutissa.

HANNA NIITTYMÄKI

VIHAPUHETTA VAI VAPAATA SANAA?

Mikä on vihapuhetta ja mikä on vain vihaista puhetta? Mitä sananvapauden nimissä saa sanoa ja mitä ei? Kun tunnistat vihapuheen, mitä voisit tehdä?

VIHAPUHE...

- rakentaa kuvaa meistä ja heistä.
- antaa stereotyyppisen kuvan jostain ihmisryhmästä.
- on pelottavaa, uhkaavaa ja pyrkii kohteen hiljentämiseen.
- voi olla väkivaltaista tai rauhallisesti argumentoitua.
- uhkaa kohteen ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia.

Vihapuhuja on usein anonymi ja hän uhriutuu, vetoaa sananvapauteen tai puolustautuu viestineensä "läpällä".

Vihapuhetta kohtaavat etnisten vähemmistöjen lisäksi myös esimerkiksi vammaiset, ylipainoiset ja seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöihin kuuluvat.

Suomen laki ei tunne vihapuheen käsitettä, mutta siihen liittyen syyte voidaan nostaa esimerkiksi seuraavien lakipykäliden perusteella: kiihottaminen kansanryhmää vastaan, vainoaminen, syrjintä, laiton uhkaus, kunnianloukkaus ja uskonrauhan rikkominen.

Huom! Vihapuheen levittämisestä on vastuussa viestin lähettäjä, mutta myös viestin jakaja, esimerkiksi media tai verkkosivun ylläpito!

MITÄ ON JA EI OLE SANANVAPAAUS:

Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan sananvapaus tarkoittaa oikeutta vastaanottaa, pitää ja levittää tietoa ja mielipiteitä viranomaisten siihen puuttumatta, myös yli aluerajojen. Sananvapaus tarkoittaa yleensä sitä, että ennakkosensuuria ei ole. Sananvapauden nimissä ei voi loukata muita ihmisoikeuksia, joita ovat esimerkiksi oikeus turvaan ja rauhaan, oikeus yksityiselämään ja uskontoon sekä omantunnonvapaus.

Tiina Sotkasiira havainnollistaa osuvasti Facebook-päivityksessään:

"Mielestäni ollaan väärillä jäljillä, kun vihapuhekeskustelua käydään mieliteen vapauden tai tunteiden tontilla. Vihapuhe kun ei ole tunne tai mielipide, vaan se on väkivallanteko. Yksi henkilön väkivallan muoto, jolla pyritään mitätöimään ja alistamaan toisia ihmisiä. Lähimpiä vastineita löydän pikemmin koulu- ja työpaikkakiusaamisen tai perheväkivallan parista kuin keskustelusta, joka koskee sananvapautta. Vai onko todella niin, että puuttuminen koulukiusaukseen kaventaa kiusaajan sananvapautta? Tai se, että pitkään henkistä väkivaltaa vastaanottanut puoliso katkaisee suhteen ja hakee apua muualta? Ainakin minun järjestelmäni tuntuisi ihan hullulta ajatella, että lähtisin keskustelemaan näistä tapauksista huolestuneena väkivallantekijän sananvapaudesta."

JOS JOUDUT ITSE VIHAPUHEEN KOHTEEKSI:

- Pysy rauhallisena ja pyydä apua muilta.
- Kuvaa tai videoi tilanne tai ota kuvakaappaukset netin vihapuheesta ennen sen poistamista.
- Kerro tilanteesta vastaavalle henkilölle tai taholle.
- Tee rikosilmoitus.
- Netin vihapuheen voi ilmoittaa poliisin nettivinkkipalveluun ja nettipalvelun ylläpitäjälle.
- Blokkaa netin vihapuhujat.
- Suojaa yksityisyyttäsi: älä paljasta esimerkiksi asuinpaikkaasi sosiaalisessa mediassa.
- Pyri oikaisemaan väärät faktat.
- Tägää nettipoliisi mukaan julkiseen keskusteluun.
- Julkaise vihaviestit.
- Perustele näkemyksesi rauhallisesti ja puolusta itseäsi, jos koet sen toimivaksi.

JOS TODISTAT VIHAPUHETTA:

- Osoita vihapuheen kohteelle tukea esimerkiksi sanallisesti, elein tai ilmein, vaikka pyytämällä viereesi istumaan bussissa. Netissä tukea voi osoittaa kommentein ja tykkäyksin.
- Pyydä vihapuhujaa lopettamaan, jos se tuntuu turvalliselta.
- Varmista, että vihapuheen kohde pääsee jatkamaan matkaansa turvallisesti.
- Ilmoita tilanteesta jollekin vastaavalle henkilölle tai taholle (ajoneuvon kuljettajalle, opettajalle, ravintolan omistajalle, tapahtuman järjestäjälle jne.).
- Jos kyse on netin vihapuheesta, ilmianna vihapuhe poliisin nettivinkkipalvelun kautta ja nettipalvelun ylläpitäjälle.
- Auta väärin faktojen oikaisussa.
- Älä aseta itseäsi vaaraan.

Lähde: Vihapuheesta dialogiin – Koulutusmateriaali vihapuhetta käsitteleville oppitunneille, Plan International Suomi, kirjoitus ja toimitus Salla Kuuluvainen.